

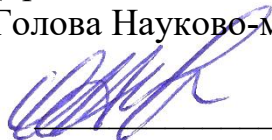
**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗДОРОВ'Я, РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

КАФЕДРА ТЕРАПІЇ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
(протокол №10 від 29 серпня 2025 р.)
Голова Науково-методичної ради

Оксана ШИНКАРУК

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИ ОБСТЕЖЕННЯ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ**

статус навчальної дисципліни: вибіркова

**код вибіркової навчальної дисципліни в Загальноуніверситетському
каталозі вибірових навчальних дисциплін:** ВД371

мова навчання: українська

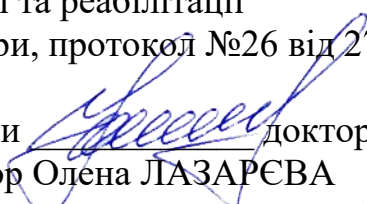
РОЗРОБНИКИ:

Олена ЛАЗАРЄВА, завідувач кафедри терапії та реабілітації, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,

Вікторія БРУШКО, старший викладач кафедри терапії та реабілітації,
vbrushko@uni-sport.edu.ua

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою терапії та реабілітації
(засідання кафедри, протокол №26 від 27.08.2025 р.)

Завідувач кафедри доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Олена ЛАЗАРЄВА

ПОГОДЖЕНО:

Начальник
навчально-методичного відділу _____ Ольга Д`ЯЧЕНКО

Начальник відділу забезпечення
якості вищої освіти _____ Сергій ПОПОВИЧ

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на формування здатності до застосування у професійній діяльності основних методів обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати; виявлення патологічних процесів та функціональних і рухових порушень у пацієнтів/клієнтів із складною прогресуючою та мультисистемною патологією. Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС. Основні теми: сучасні методи обстеження пацієнтів з порушеннями опорно-рухового апарату: біопсихосоціальна модель та клінічне мислення; методи обстеження при травмах та захворюваннях опорно-рухового апарату; сучасні методи обстеження пацієнтів із травмами та захворюваннями нервової системи. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Abstract of the discipline. The discipline is aimed at forming competences defined by the educational and professional program, in particular the ability to use in the professional activity the basic methods of examination in physical therapy and / or ergotherapy: observation, questioning, measuring and testing, documenting their results; detection of pathological processes and functional and motor disorders in patients / clients with complex progressive and multisystem pathology. Discipline - 3 ECTS credits. Main topics: modern methods of examination of patients with musculoskeletal disorders: biopsychosocial model and clinical thinking; modern methods of examination of patients with injuries and diseases of the nervous system. The final grade is based on the results of the current examination and examination.

Мета навчальної дисципліни - формування теоретичних знань щодо патогенетичних механізмів формування функціональних порушень систем організму та рухових обмежень при травмах і захворюваннях опорно-рухового апарату та нервової системи; умінь і практичних навичок, необхідних для проведення обстежень пацієнта/клієнта, використовуючи відповідний інструментарій, за системою МКФ (структура/функція тіла; активність/участь; фактори зовнішнього середовища/соціальна адаптація), трактування та аналіз взаємозв'язків отриманих даних з метою визначення системи ураження та постановки реабілітаційного діагнозу.

Обсяг навчальної дисципліни – 3 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форми навчання	Види навчальних занять				Самостійна робота	Разом
	лекції	лабораторні	практичні	семінарські		
Денна/дуальна	8	0	16	0	66	90

Статус навчальної дисципліни: вибіркова.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: успішне опанування такими навчальними дисциплінами:

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Нормальна анатомія людини», «Загальна фізіологія людини та патологічна», «Фізіологія рухової активності», «Біомеханіка та клінічна кінезіологія», «Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності ОРА», «Обстеження, методи оцінки та контролю при порушенні діяльності нервової системи».

на другому (магістерському) рівні вищої освіти: «Фізична терапія у нейрореабілітації», «Фізична терапія при травмі, політравмі та захворюваннях ОРА», «Науково-доказова практична діяльність та клінічне мислення у фізичній терапії».

Програма навчальної дисципліни

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин			
	денна форма/дуальна форма			
	усього	л	усього	с.р.
Тема 1. Сучасні методи обстеження пацієнтів з порушеннями опорно-рухового апарату: біопсихосоціальна модель та клінічне мислення.	45	4	8	34
Тема 2. Сучасні методи обстеження пацієнтів із травмами та захворюваннями нервової системи.	45	4	8	32
Всього годин:	90	8	16	66

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Сучасні методи обстеження пацієнтів з порушеннями опорно-рухового апарату: біопсихосоціальна модель та клінічне мислення.

Роль фізичного терапевта в обстеженні пацієнтів з дисфункціями опорно-рухового апарату. Структура клінічного мислення: суб'єктивне та об'єктивне обстеження як основа персоналізованого плану втручання. Суб'єктивне обстеження: збір анамнезу, аналіз скарг пацієнта, вивчення контексту (емоційного, професійного, соціального), застосування стандартизованих шкал і опитувальників (наприклад: VAS, NPRS, DASH, Oswestry, WOMAC тощо). Значення біопсихосоціальної моделі здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування (МКФ) у формуванні клінічного висновку, визначенні проблем та цілей втручання.

Об'єктивне обстеження: постуральна оцінка; пальпація; оцінка діапазону рухів (активні, пасивні, функціональні); гоніометрія, інклінометрія; мануальне м'язове тестування (MMT), динамометрія; функціональні тести; специфічні ортопедичні тести; оцінка суглобової гри, додаткових рухів, кінцевого відчуття (end-feel).

Сучасні методи обстеження в практиці фізичної терапії. Стандартизовані інструменти оцінки та якості життя (Patient-Reported Outcome Measures (PROMs)); модулярні опитувальники, шкали болю, функціональної незалежності, рухової активності тощо. Цифрові технології для функціонального моніторингу: відеоаналіз рухів, мобільні додатки для оцінки активності, трекери кроків, гіроскопи та акселерометри для аналізу балансу і координації. Сенсорні платформи та стабілоплатформи - для кількісної оцінки рівноваги, розподілу навантаження, стратегії підтримки стійкості. Оцінка поведінкових та когнітивних факторів, що впливають на біль і рухову активність: шкали - FABQ (Fear Avoidance Beliefs Questionnaire), PCS (Pain Catastrophizing Scale), TSK (Tampa Scale of Kinesiophobia).

Використання клінічних алгоритмів та чек-листів для структурування обстеження, підвищення надійності діагностичних висновків та впровадження доказової практики. Значення комплексної оцінки для постановки клінічного висновку, формулювання SMART-цілей та індивідуального плану фізичної терапії.

Тема 2. Сучасні методи обстеження пацієнтів із травмами та захворюваннями нервової системи.

Відділи головного та спинного мозку, периферичної нервової системи, які виконують рухову функцію. Поняття рефлекторна дуга, види рефлексів. Основні види патологічних рефлексів. Методики оцінки рефлексів та їх стан норми/патології. Довільні рухи та їх порушення. Методики та клінічні інструменти оцінки активних рухів, сили та тону м'язів: методика проведення та аналіз отриманих результатів обстеження. Проби для виявлення скритих парезів. Ознаки ураження верхнього та нижнього мотонейрона.

Класифікація чутливості. Види і типи порушень чутливості. Методики оцінки поверхневої, глибокої і складних видів чутливості та встановлення характеру змін при порушеннях. Функції та симптоми ураження I - XII пар черепно-мозкових нервів. Методики обстеження функції черепних нервів та аналіз результатів обстеження: норма/патологія.

Рівні порушення рівноваги. Основні функції мозочка та вестибулярної системи. Характеристика формувань порушень постурального контролю у пацієнтів неврологічного статусу. Методики та клінічні інструменти оцінки постурального балансу, утримання вертикальної пози, рівноваги і координації: методика проведення та аналіз результатів обстеження.

Нормальна хода як критерій оцінки патологічної ходи. Охарактеризувати аспекти нормальної ходи: цикли ходи, фази ходи, діапазон руху, реакцію суглобів та м'язову активність. Патологічна хода та її типи. Функціональні критерії ходи. Класифікація функціональної здатності до переміщення. Клінічні інструменти оцінки функції стереотипу ходьби: методика проведення та аналіз результатів обстеження.

Тематика практичних занять

Номер і назва теми навчальної дисципліни	Номер за порядком і назва теми практичних занять	Кількість годин
		денна форма/дуальна форма
Тема 1. Сучасні методи обстеження пацієнтів з порушеннями опорно-рухового апарату: біопсихосоціальна модель та клінічне мислення.	1. Роль фізичного терапевта в обстеженні пацієнтів з дисфункціями опорно-рухового апарату. Структура клінічного мислення: суб'єктивне та об'єктивне обстеження як основа персоналізованого плану втручання. Суб'єктивне обстеження: збір анамнезу, аналіз скарг пацієнта, вивчення контексту (емоційного, професійного, соціального), застосування стандартизованих шкал і опитувальників (наприклад: VAS, NPRS, DASH, Oswestry, WOMAC тощо). Значення біопсихосоціальної моделі здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування (МКФ) у формуванні клінічного висновку, визначенні проблем та цілей втручання.	2
	2. Об'єктивне обстеження: постуральна оцінка; пальпація; оцінка діапазону рухів (активні, пасивні, функціональні); гоніометрія, інклінометрія; мануальне м'язове тестування (ММТ), динамометрія; функціональні тести; специфічні ортопедичні тести; оцінка суглобової гри, додаткових рухів, кінцевого відчуття (end-feel).	2
	3. Сучасні методи обстеження в практиці фізичної терапії. Стандартизовані інструменти оцінки та якості життя (Patient-Reported Outcome Measures (PROMs)); модулярні опитувальники, шкали болю, функціональної незалежності, рухової активності тощо. Цифрові технології для функціонального моніторингу: відеоаналіз рухів, мобільні додатки для оцінки активності, трекери кроків, гіроскопи та акселерометри для аналізу балансу і координації. Сенсорні платформи та стабілоплатформи - для кількісної оцінки рівноваги, розподілу навантаження,	2

	стратегії підтримки стійкості. Оцінка поведінкових та когнітивних факторів, що впливають на біль і рухову активність: шкали - FABQ (Fear Avoidance Beliefs Questionnaire), PCS (Pain Catastrophizing Scale), TSK (Tampa Scale of Kinesiophobia).	
	4. Використання клінічних алгоритмів та чек-листів для структурування обстеження, підвищення надійності діагностичних висновків та впровадження доказової практики. Значення комплексної оцінки для постановки клінічного висновку, формулювання SMART-цілей та індивідуального плану фізичної терапії.	2
Тема 2. Сучасні методи обстеження пацієнтів із травмами та захворюваннями нервової системи.	5. Відділи головного та спинного мозку, периферичної нервової системи, які виконують рухову функцію. Поняття рефлекторна дуга, види рефлексів. Основні види патологічних рефлексів. Методики оцінки рефлексів та їх стан норми/патології. Довільні рухи та їх порушення. Методики та клінічні інструменти оцінки активних рухів, сили та тону м'язів: методика проведення та аналіз отриманих результатів обстеження. Проби для виявлення скритих парезів. Ознаки ураження верхнього та нижнього мотонейрона.	2
	6. Класифікація чутливості. Види і типи порушень чутливості. Методики оцінки поверхневої, глибокої і складних видів чутливості та встановлення характеру змін при порушеннях. Функції та симптоми ураження I - XII пар черепно-мозкових нервів. Методики обстеження функції черепних нервів та аналіз результатів обстеження: норма/патологія.	2
	7. Рівні порушення рівноваги. Основні функції мозочка та вестибулярної системи. Характеристика формувань порушень постурального контролю у пацієнтів неврологічного статусу. Методики та клінічні інструменти оцінки постурального балансу, утримання вертикальної пози, рівноваги і координації: методика	2

	проведення та аналіз результатів обстеження.	
	8. Нормальна хода як критерій оцінки патологічної ходи. Охарактеризувати аспекти нормальної ходи: цикли ходи, фази ходи, діапазон руху, реакцію суглобів та м'язову активність. Патологічна хода та її типи. Функціональні критерії ходи. Класифікація функціональної здатності до переміщення. Клінічні інструменти оцінки функції стереотипу ходьби: методика проведення та аналіз результатів обстеження.	2
Всього годин:		16

Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Номер і назва теми навчальної дисципліни	Завдання	Кількість годин
		денна форма/дуальна форма
Тема 1. Сучасні методи обстеження пацієнтів з порушеннями опорно-рухового апарату: біопсихосоціальна модель та клінічне мислення.	1. Роль фізичного терапевта при порушенні діяльності ОРА в системі охорони здоров'я України. Проходження онлайн курсу «МКФ. Застосування в клінічній практиці» Physiopedia Plus https://members.physio-pedia.com/uk/icf-and-application-in-clinical-practice-course-course-uk/	6
	2. Причини обмеження та збільшення об'єму рухів в суглобах верхнього плечового поясу та верхніх кінцівок. Поняття патологічна рухомість суглобів та його причини. Проходження онлайн курсу «Оцінювання амплітуди рухів» Physiopedia Plus https://members.physio-pedia.com/uk/assessing-range-of-motion-course-course-uk/ Проходження онлайн курсу «Об'єктивне обстеження плечового суглоба»	10

	Physiopedia Plus https://members.physio-pedia.com/uk/objective-examination-of-the-shoulder-course-course-uk/	
	3.Причини обмеження та збільшення об'єму рухів в суглобах тазового поясу та нижніх. Поняття патологічна рухомість суглобів, причини. Види вкорочень кінцівок та їх характеристика. Патологічна ходьба. Проходження онлайн курсу «Відхилення у ходьбі, пов'язані з больовими синдромами тазу та колінних суглобів» Physiopedia Plus https://members.physio-pedia.com/uk/gait-deviations-associated-with-pelvis-and-knee-pain-syndromes-course-course-uk/ Проходження онлайн курсу «Відхилення у ходьбі, пов'язані з больовими синдромами нижньої частини ноги та стопи» Physiopedia Plus https://members.physio-pedia.com/uk/gait-deviations-associated-with-lower-leg-and-foot-pain-syndromes-course-course-uk/	10
	4.Причини виникнення болю та його класифікація. Проходження онлайн курсу «Обстеження та терапія грудного відділу хребта» Physiopedia Plus https://members.physio-pedia.com/uk/assessment-and-treatment-of-the-thoracic-spine-course-course-uk/ Проходження онлайн курсу «Відхилення у ходьбі у разі регіонального болю спини та верхньої частини ноги» Physiopedia Plus https://members.physio-pedia.com/uk/back-and-upper-leg-regional-pain-and-gait-deviations-course-course-uk/	8
Тема 2. Сучасні методи обстеження пацієнтів із травмами та захворюваннями	5.Пірамідна система. Верхній та нижній мотонейрони. Симптоми центрального (спастичного) і периферичного паралічів/парезів. Уявлення про рефлекс і рефлексорну дугу.	6

нервової системи.	Патофізіологія виникнення патологічних рефлексів та їх види. Патологічні зміни функціонального стану м'язів при травмах та захворюваннях НС. Екстрапірамідна система та синдроми її ураження.	
	6. Види розладів чутливості: анестезія, гіпестезія, гіперестезія, гіперпатія, дизестезія. Синестезія, дисоційовані розлади, поліестезія, парестезії. Біль і його класифікація. Синдроми та симптоми дисфункцій II - VI пар черепно-мозкових нервів. Проходження онлайн курсу «Огляд і оцінка черепних нервів» Physiopedia Plus https://members.physio-pedia.com/cranial-nerves-overview-and-assessment-course/	8
	7. Атаксії, види атаксії, комбіновані порушення рівноваги.	6
	8. Проходження онлайн курсу «Діапазон рухів у суглобах під час ходи» Physiopedia Plus https://members.physio-pedia.com/uk/joint-range-of-motion-during-gait-course-course-uk/ Проходження онлайн курсу «Неврологічні відхилення у ходьбі» Physiopedia Plus https://members.physio-pedia.com/uk/neurological-gait-deviations-course-course-uk/	12
Всього годин:		66

Очікувані результати навчання з навчальної дисципліни: застосування методів й інструментів визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму; трактування отриманої інформації, демонструючи доказове прийняття рішень завдяки:

знанням: основних рухових та функціональних порушень систем при травмах та захворюваннях опорно-рухового апарату та нервової системи; найважливіших етіологічних і патогенетичних факторів формування патологічних процесів при травмах та захворюваннях опорно-рухового апарату та нервової системи; схеми дослідження пацієнтів за системою МКФ та їх взаємозв'язків; методичних основ функціонального обстеження пацієнта; оцінки результатів функціонального обстеження пацієнтів; найважливіших синдромів у клініці

неврологічних захворювань та їх тлумачення; медичних греко-латинських термінів у визначенні основних проявів захворювань і використанні в професійній лексиці.

умінням: спілкуватися з пацієнтами та співробітниками мультидисциплінарної команди; трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ); безпечно та ефективно використовувати методи, обладнання й інструменти для визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі; визначати ступень контролю за рухом; проводити аналіз нормальної та патологічної ходи (фази ходи), застосовувати тести та модифіковані шкали для оцінки функціонального стану м'язів, моторної функції, рухової активності; проводити аналіз результатів (норма/патологія); проводити суб'єктивну та об'єктивну оцінку пацієнтів при травмах і захворюваннях опорно-рухового апарату та тлумачити одержані результати; розпізнавати основні симптоми і синдроми патології опорно-рухового апарату та знати їх походження.

Порядок оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на лекційних, практичних заняттях, за виконання зазначених програмою індивідуальних завдань та робіт, або в установленому порядку з тем, заняття з яких було пропущене здобувачем вищої освіти. Використовуються такі засоби оцінювання під час заняття та розподіл балів, які може отримати здобувач за тему:

Засоби оцінювання результатів навчання та розподіл балів з дисципліни:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання під час заняття	Кількість балів за види робіт та загальна кількість балів за тему заняття
1. Роль фізичного терапевта в обстеженні пацієнтів з дисфункціями опорно-рухового апарату. Структура клінічного мислення: суб'єктивне та об'єктивне обстеження як основа персоналізованого плану втручання. Суб'єктивне обстеження: збір анамнезу, аналіз скарг пацієнта, вивчення контексту (емоційного, професійного, соціального), застосування стандартизованих шкал і	Сертифікат з проходження онлайн курсу Тестування Опанування практичними навичками	2 4 4

опитувальників (наприклад: VAS, NPRS, DASH, Oswestry, WOMAC тощо). Значення біопсихосоціальної моделі здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування (МКФ) у формуванні клінічного висновку, визначенні проблем та цілей втручання.		
2. Об'єктивне обстеження: постуральна оцінка; пальпація; оцінка діапазону рухів (активні, пасивні, функціональні); гоніометрія, інклінометрія; мануальне м'язове тестування (ММТ), динамометрія; функціональні тести; специфічні ортопедичні тести; оцінка суглобової гри, додаткових рухів, кінцевого відчуття (end-feel).	Сертифікат з проходження онлайн курсу Тестування Опанування практичними навичками	4 5 5
3. Сучасні методи обстеження в практиці фізичної терапії. Стандартизовані інструменти оцінки та якості життя (Patient-Reported Outcome Measures (PROMs)); модулярні опитувальники, шкали болю, функціональної незалежності, рухової активності тощо. Цифрові технології для функціонального моніторингу: відеоаналіз рухів, мобільні додатки для оцінки активності, трекери кроків, гіроскопи та акселерометри для аналізу балансу і координації. Сенсорні платформи та стабілоплатформи - для кількісної оцінки рівноваги, розподілу навантаження, стратегії підтримки стійкості. Оцінка поведінкових та когнітивних факторів, що впливають на біль і рухову активність: шкали - FABQ (Fear Avoidance Beliefs Questionnaire), PCS (Pain Catastrophizing Scale), TSK (Tampa Scale of Kinesiophobia).	Сертифікат з проходження онлайн курсу Відео-кейси Опанування практичними навичками	4 5 5
4. Використання клінічних алгоритмів та чек-листів для структурування обстеження, підвищення надійності діагностичних висновків та впровадження доказової практики. Значення комплексної оцінки для постановки клінічного висновку, формулювання SMART-цілей та індивідуального плану фізичної терапії.	Сертифікат з проходження онлайн курсу Тестування Опанування практичними навичками	4 5 5
5. Відділи головного та спинного мозку,	Тестування	4

периферичної нервової системи, які виконують рухову функцію. Поняття рефлекторна дуга, види рефлексів. Основні види патологічних рефлексів. Методики оцінки рефлексів та їх стан норми/патології. Довільні рухи та їх порушення. Методики та клінічні інструменти оцінки активних рухів, сили та тону м'язів: методика проведення та аналіз отриманих результатів обстеження. Проби для виявлення скритих парезів. Ознаки ураження верхнього та нижнього мотонейрона.	Опанування практичними навичками.	8
6. Класифікація чутливості. Види і типи порушень чутливості. Методики оцінки поверхневої, глибокої і складних видів чутливості та встановлення характеру змін при порушеннях. Функції та симптоми ураження I - XII пар черепно-мозкових нервів. Методики обстеження функції черепних нервів та аналіз результатів обстеження: норма/патологія.	Сертифікат з проходження онлайн курсу Тестування Опанування практичними навичками.	2 5 7
7. Рівні порушення рівноваги. Основні функції мозочка та вестибулярної системи. Характеристика формувань порушень постурального контролю у пацієнтів неврологічного статусу. Методики та клінічні інструменти оцінки постурального балансу, утримання вертикальної пози, рівноваги і координації: методика проведення та аналіз результатів обстеження.	Тестування Опанування практичними навичками.	4 6
8. Нормальна хода як критерій оцінки патологічної ходи. Охарактеризувати аспекти нормальної ходи: цикли ходи, фази ходи, діапазон руху, реакцію суглобів та м'язову активність. Патологічна хода та її типи. Функціональні критерії ходи. Класифікація функціональної здатності до переміщення. Клінічні інструменти оцінки функції стереотипу ходьби: методика проведення та аналіз результатів обстеження.	Сертифікат з проходження онлайн курсу Відео-кейси Опанування практичними навичками.	4 4 6
Усього:		100

Перед початком заняття науково-педагогічний працівник відповідно до силабусу навчальної дисципліни ознайомлює здобувачів вищої освіти із засобами поточного контролю, які будуть застосовуватись, і кількістю балів, які вони можуть отримати. Під час завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 35 балів, до семестрового контролю не допускається, і може в установленому порядку пройти повторне вивчення навчальної дисципліни.

Залік проводиться у порядку, визначеним Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті фізичного виховання та спорту України (нова редакція).

Рекомендовані основні та додаткові інформаційні ресурси:

Основні:

1. Бойчук Т., Голубева М., Левандовский О., Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації, - Львів: ЗУКЦ, 2010. – 239с.
2. Герцик А. Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації / фізичної терапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату: монографія. Львів: ЛДУФК, 2018. С. 140
3. Фізична терапія: підручник / Швесткова Ольга, Сладкова Петра та кол. – Київ, Чеський центр у Києві, 2019. – 195с.
4. Daniel S. Levine. Introduction to neural and cognitive modeling / Daniel S. Levine. Description: Third edition. | New York, NY: Routledge, 2019. P.455
5. Observational Gait Analysis. Los Amigos Research and Education Institute, Rancho Los Amigos National Rehabilitation Center, 2001. – 73 P.
6. William W. Campbell, Richard J. Barohn. Neurologic examination. Philadelphia: Wolters Kluwer, 2020. – P. 1116

Додаткові:

1. Гуляєв Д.В. Шкали в нейрореабілітації, - Київ, 2014.- 68с.
2. Легка черепно-мозкова травма. Реабілітаційний інструментарій / пер. з англ. Роман Шиян. — К.: 2020. — 704 с.
3. Baloh RW, Honrubia V: Clinical Neurophysiology of the Vestibular System. Oxford, Oxford University Press, 2015, p. 232–234.
4. European Physiotherapy Guideline for Parkinson's Disease. 2016.- P.160
5. Keus SHJ, Munneke M, Graziano M, et al. European Physiotherapy Guideline for Parkinson's disease. 2014; KNGF/ParkinsonNet, the Netherlands. P.54
6. Mark Mumenthaler, M.D., Heinrich Mattle, M.D. Fundamentals of Neurology. – 2016 – P.98-109.
7. Shumway-Cook A, Woollacott MH. Physiology of motor control. In: Motor control: translating research into clinical practice/. Philadelphia: Wolters Kluwer. 2019.- P.- 44-79

Електронні:

1. <https://www.sralab.org/rehabilitation-measures>
2. <https://informme.org.au/guidelines/living-clinical-guidelines-for-stroke-management>
3. <https://asia.learnshare.com/>
4. <https://asia-spinalinjury.org/about/history/>
5. <https://www.neuropt.org/practice-resources/neurology-section-outcome-measures-recommendations>
6. <https://physrehab.org.ua/uk/resource/practice/clinical-tools/stroke/>